

คำนำ

การฟื้นฟูหรืออนุรักษ์ภาษาที่ตายแล้วไม่ว่าภาษาใด ย่อมมีข้อถกเถียงโต้แย้งเป็นเรื่องธรรมดา ตั้งแต่ลักษณะตัวอักษรไปจนถึงวิธีการประสมอักษร ฯลฯ การฟื้นฟูภาษาพหุขนรามคำแหงก็คงอยู่ในสภาพเช่นเดียวกัน และปัจจุบันนี้ยังไม่มียุคใดได้รับผิดชอบในการหาข้อยุติ

ผู้พัฒนาฟอนต์เห็นว่ากระบวนการในการศึกษาเชิงวิชาการและเชิงวิทยาศาสตร์นั้น ประการแรก เราควรมีหลักฐานที่หยิบมาอ้างอิงได้ทันทีว่ามีคำใดบ้างที่ปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ ๑

ประการที่สอง คำเหล่านั้นมีหลักการประสมอักษรอย่างไร และ
ประการที่สาม เมื่อจะเขียนภาษาที่ใช้ปัจจุบันนี้ด้วยตัวอักษรพหุขนเราจะวางกฎเกณฑ์กันอย่างไร พยัญชนะและสระที่ไม่ปรากฏในศิลาจารึก เราควรจะเขียนเพิ่มเติมโดยใช้พยัญชนะและสระในสมัยใกล้เคียง (ลิไทย) หรือไม่

ผู้พัฒนาฟอนต์ได้เขียน “คู่มือการเขียนลายสือไทย” นี้ขึ้นมา เพื่อผู้ที่หยิบใช้สามารถค้นหาคำที่ต้องการในศิลาจารึกหลักที่ ๑ ได้รับความสะดวกโดยจัดเรียงคำตามลำดับตัวอักษรจาก ก - อ ส่วนคำในแต่ละตัวอักษรได้จัดเรียงตามด้านและบรรทัดที่ปรากฏในศิลาจารึกหลักนั้น เพื่อให้สามารถกลับไปตรวจสอบความถูกต้องและเพื่อความมั่นใจได้รวดเร็ว ส่วนคำที่มีหลายความหมายและสะกดแตกต่างออกไปจะกลับนำมาบันทึกซ้ำอีกครั้งหนึ่ง

อนึ่ง มีข้อสังเกตโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านที่ ๓ และด้านที่ ๔ การสะกดคำชัดกับด้านที่ ๑ และ ด้านที่ ๒ อาจเนื่องจากปีประดิษฐ์ลายสือไทย ๑๘๒๖ กับปีจารึกหลักศิลาบางส่วนหลังปี ๑๘๓๕ หรือหลังรัชกาลพหุขนรามคำแหงแล้ว ซึ่งห่างกันไม่ต่ำกว่า ๑๐ ปีขึ้นไป และอาจจัดทำด้วยอาลักษณ์หลายคนและต่างกรรมต่างวาระด้วยก็อาจเป็นไปได้

ผู้พัฒนาฟอนต์ได้สร้างฟอนต์ลายสือไทยครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๔๒ โปรแกรมสร้างฟอนต์ในขณะไม่สามารถสร้างสระวางบนและสระวางล่างพยัญชนะมาวางในบรรทัดในโหมดภาษาไทยได้ ต้องเลี่ยงไปสร้างลายสือไทยในโหมดภาษาอังกฤษแทน แต่โปรแกรมปัจจุบันนี้สามารถสร้างได้แล้ว จึงได้ปรับปรุงเรื่อย ๆ ตลอดมาจนถึง Version 3.01

หวังว่าผู้ใช้ฟอนต์นี้คงได้ประโยชน์บ้างไม่มากก็น้อย

เชาวน์ วัตถพณิชย์

ศิลาจารึกหลักที่ ๑

“ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง เป็นศิลาจารึกหลักแรกที่ใช้ตัวอักษรไทยและภาษาไทย หลักจารึกนี้มีลักษณะเป็นแท่งหินรูปสี่เหลี่ยมยอดกลมมน สูง ๑ เมตร ๑๑ เซนติเมตร กว้าง ๓๕ เซนติเมตรหนา ๓๕ เซนติเมตร เป็นหินชนวนสีเขียว¹ มีจารึกทั้งสิ้นสี่ด้าน ด้านที่ ๑ มี ๓๕ บรรทัด ด้านที่ ๒ มี ๓๕ บรรทัด ด้านที่ ๓ มี ๒๗ บรรทัด ด้านที่ ๔ มี ๒๗ บรรทัด รวมทั้ง ๔ ด้านที่ ๑๒๔ บรรทัด

ปรากฏในจดหมายเหตุซึ่งเดิมเก็บอยู่ ณ กรมเลขาธิการรัฐมนตรี (ซึ่งได้มาจากราชอาณาจักรในพระบรมมหาราชวังก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง) และในสมุดไทย ซึ่งเดิมเป็นของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ มีข้อความตรงกันว่า

‘เมื่อศักราช ๑๑๕๕ (ตรงกับ พ.ศ. ๒๓๗๖ ในรัชกาลที่ ๓) ปีมเสง เบญจศก จะเสด็จขึ้นไปประภาสเมืองเหนือ มัศการเจตียสถานต่าง ๆ ... ครั้น ณ วันขึ้นหกค่ำกลับมาลงเรือ เจ็ดค่ำเวลาเที่ยงถึงท่าธานี เดินขึ้นไปเมืองสุโขทัย ถึงเวลาเย็นอยู่ที่นั่นสองวัน เสด็จไปเที่ยวประภาส พบแท่นศิลาแห่งหนึ่งอยู่ริมเนินปราสาท ก่อไว้เป็นแท่นหักพังลงมา ตะแคงอยู่ที่เหล่านั่น ชาวเมืองเขาครุพย สำคัญเป็นสถานเจ้า เขามีมวยสมโภชทุกปี ... รับสั่งให้ฉลองลงมา ก่อเป็นแท่นขึ้นไว้ได้ต้นมะขามที่วัดสมอรายกับเสาหินที่จารึกเป็นหนังสือเขมร (จารึกของพระมหาธรรมราชาลิไทย) ที่อยู่ในวัดพระศรีรัตนศาสดารามนั้น เอามาคราวเดียวกับแท่งศิลา (พระแท่นมณีงคศิลา)’ ”

ศิลปากร, กรม หอสมุดแห่งชาติ “ประวัติและการศึกษาเกี่ยวกับศิลาจารึกหลักที่ ๑” วารสาร ศิลปวัฒนธรรม ฉบับพิเศษ ๒๕๓๑: 2531 หน้า 2

¹ เอกสาร “จารึกสมัยสุโขทัย” กรมศิลปากรจัดพิมพ์ เนื่องในโอกาสฉลอง ๗๐๐ ปีลายสีไทย พุทธศักราช ๒๕๒๖ กล่าวว่าเป็น หินทรายแป้ง

ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง (ด้านที่ ๑)

แบบตัวอักษร xMRWram1^๑ ขนาด ๑๔ พ้อยต์

- ๑ ั๋ ทั่ ๔๑๖ ๑๓ ๑๒๓ ๑๓๒ ๑๓๓ ๑๓๔
- ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙
- ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒
- ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒
- ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒
- ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒
- ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒
- ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒
- ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒
- ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒
- ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐ ๑๐๑ ๑๐๒

๑ เอกสารนี้ได้เปลี่ยนใช้แบบตัวอักษร xCWN Ram Chareuk Ver. 3.01 15_7_2559 แทน

๒ "บันทึกที่ ๓" คำนี้ เดิมศาสตราจารย์ยอร์ช เซเดส์ อ่านว่า "เนกพล"

- ๑๓ ใฝ่ ฆราวาส ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔
- ๑๓ ใฝ่ ฆราวาส ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔
- ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔
- ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔
- ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔
- ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔
- ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔
- ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔
- ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔
- ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔
- ๒๒ ๒๓ ๒๔
- ๒๓ ๒๔
- ๒๔

๑๒๓๔

หมายเหตุ บรรทัดที่ ๑๘ มีเครื่องหมาย | นี้ เพื่อแทรกคำ “กลอง” ที่เขียนตก และคำนี้แต่เดิมเคยอ่านว่า “กลอย”

៣៥ ធម្មប្បវេណីសម្រាប់ប្រជាជន ធម្មប្បវេណី ធម្មប្បវេណី
នាម ធម្មប្បវេណី ធម្មប្បវេណី

- ๑๒ ใหน้ค้ว ใสบ ใถ้ใฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ
- ๑๓ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ
- ๑๔ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ
- ๑๕ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ
- ๑๖ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ
- ๑๗ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ
- ๑๘ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ
- ๑๙ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ
- ๒๐ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ
- ๒๑ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ
- ๒๒ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ
- ๒๓ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ ใฉ่ฉำ

หมายเหตุ บรรทัดที่ ๒ มีเครื่องหมาย | นี้ เพื่อแทรกคำ “สา” ที่เขียน (สกค) ตก
 บรรทัดที่ ๑๕ เดิมอ่านว่า กนน สอบทานแล้วเป็น คนน

ສຸດຕິ ອະທິ

໒໔ ທຸກກາຟ ຂັບ ບຸນ ມີ ສິທາຍ ຫາ ອຸດ ອາ ມ
ດັ່ງ ດຳ ສຸດ ຕິ

໒໕ ກຸມ ຈາ ສຸດ ລວ ບຳ ຕາ ມ ດັ່ງ ດຳ ສຸດ ຕິ ສາ ສາ ສາ
ອາ ມ ອາ ມ ດັ່ງ ດຳ ອະ

໒໖ ມາ ສາ ທຸກ ກາ ຟ ອາ ມ ດັ່ງ ດຳ ອະ ທິ ທຸກ ກາ ຟ ສາ
ອາ ມ ດັ່ງ ດຳ ອະ ທິ ອະ ມ

໒໗ ມາ ສາ ທຸກ ກາ ຟ ອາ ມ ດັ່ງ ດຳ ອະ ທິ ທຸກ ກາ ຟ ສາ
ອາ ມ ດັ່ງ ດຳ ອະ ທິ ອະ ມ

໑ ເດີມອ່ານວ່າ ສຸຕິ ສອບທານແລ້ວເປັນ ສຸຕິ

ຂໍ້ວາງຂໍ້ຕົກ

໒໓) ພາສາສາດພາສາໄທສະໄໝສະໄໝດ້ວຍຮຽນພາສາ
ດາ

ສັບພະພື້ນຖານ

ດ (ຄ)

ດ້ານທີ່໑

ດ (ຄ)

ດ້ວຍ (ເກົ່າ)

ດຊາດ (ເຄື່ອນ, ເຄື່ອນ)

ดัดแปลง (ก่อน)

ดัดแปลง (แก้) ดัดแปลง (กิน)

ดัดแปลง (ทั้งกลม=ทั้งสั้น) ดัดแปลง (กว่า) ดัดแปลง (กัน)

ดัดแปลง (กั)

ดัดแปลง (กั)

ดัดแปลง

(กระดิ่ง)

ดัดแปลง (กลาง)

ดัดแปลง (กล่าว)

ด้านที่ ๒

ดัดแปลง (กราน)

ดัดแปลง (กฐิน)

ดัดแปลง (กลอง)

ดัดแปลง (กระทำ)

ดัดแปลง (แก้กม, ที่สุด)

ดัดแปลง (แก้สิ่ง)

ด้านที่ ๓

ดัดแปลง (กฐิน)

ดัดแปลง (เกรง)

ดัดแปลง (กระพัด, ผูก)

ดัดแปลง (กลวงป่าตาล=บริเวณล้อมรอบกลุ่มต้นตาล)

(กลวง= ขวาง หรือ ขวัง เช่น ขวังบ้าน = บริเวณรอบ ๆ บ้าน)

ด้านที่ ๔

ดัดแปลง (ลาวกาว)

ดัดแปลง (ปีกุน)

ดัดแปลง (ก่อเจดีย์)

ดัดแปลง (แก้แล้ว)

ดัดแปลง (กว้าง)

ด (ข)

ด้านที่ ๑

ดัดแปลง (ข้าว, ปี)

ดัดแปลง (จับจี)

ดัดแปลง (จี)

ดัดแปลง (ข้าวโพ)

ดัดแปลง (แก้ขา ?)

ดัดแปลง (เข้าศึก)

ดัดแปลง (เข้าเสื่อ)

ดัดแปลง (ซ่องใจ)

ด้านที่ ๒

ดัดแปลง (แม่น้ำโขง)

ดัดแปลง (จับร้อง)

ด้านที่ ๓

ดัดแปลง (ขพุง)

ดัดแปลง (ขตาน)

ดัดแปลง (ขวา)

ด้านที่ ๔

ดัดแปลง (ชาวโขง)

ดัดแปลง (ขุด)

ดัดแปลง (เข้าศึก)

ด (ข)

ด้านที่ ๑

ดัดแปลง (ขึ้น)

ดัดแปลง (ขุนสามชน)

ดัดแปลง (เข้ามา)

ด้านที่ ๑

ดัดแปลง (ขาย)

ดัดแปลง (ขอ)

ดัดแปลง (ฆ่า)

ดัดแปลง (แขวน)

ด้านที่ ๒ **ฮวาฬ**^๕(มะขาม)

ด้านที่ ๓ **เฮา**^๖(ภูเขา)

ด(ค)

ด้านที่ ๑ **ดณ**^๒(คน) **ดิฌตย**^{๑๐}(รามคมแหง , ไม่ใช่คำแหง)

ดัก^{๒๐}(คำ) **ศต**^{๒๐}(ใคร) **ศต**^{๒๐}(ใคร)

ด้านที่ ๒ **ดิ**^{๑๙}(บงคม, บังคม) **ศต**^{๓๐}(ครู)

ด้านที่ ๓ **ดต**^๖(น้ำโคก, น้ำตก) **ดณ**^{๑๙}(ครั้น)

ด้านที่ ๔ **ดต**^{๑๕}(แกะ , เปรี๊ยว) **ดณ**^{๒๐}(เมืองคนที่)

ด(ค)

ด้านที่ ๑ **ดิก**^{๒๓}(พ่อเชื้อเสื่อคำ, พ่อผู้ให้กำเนิด) **ตวาฬ**^{๒๖}(แล่งความ)

ด้านที่ ๓ **วต**^{๑๙}(บ่คุ้มบ่เกรง)

ด้านที่ ๔ **ดิก**^{๑๙}(เวียงคำ) **ดต**^{๑๙}(สองแถว)

ฆ(ฅ)

ด้านที่ ๒ **สขฆนราช**^{๒๙}(สังฆราช)

ช(ง)

ด้านที่ ๑ **ชช**^{๑๕}(งวง) **ชช**^{๑๕}(เงิน)

ด้านที่ ๒ **ชาฬ**^{๓๒}(งาม)

ช(จ)

ด้านที่ ๑ **ชาต**^๓(จาก) **เจ้า**^๕(เจ้า)

ชช^๖(พายจแจ้น) **ชช**^๙(จั้ง)

ขณฺณ^{๑๙}(จกอบ, ภาษีผ่านด่าน) **คฺชช**^{๒๐}(จุง)

ขณฺณ^{๒๐}(จัก) **คฺช**^{๓๓}(เจ็บท้อง) **คช**^{๓๔}(ซ่องใจ)

ด้านที่ ๒ **ขบ**^{๒๙}(เรียนจบ)

ด้านที่ ๓ **ขิณฺณ**^{๑๖}(จำศีล) **ขจรณ**^{๒๒}(จาริก,จารึก)

ด้านที่ ๔ **คชณ**^{๖-๗}(เจดีย์)

ฌ(จ)

ด้านที่ ๑ **ฌณณ**^๔(เมืองนอก)

ฉ(ช)

ด้านที่ ๑ **ฉณ**^๑(ช่อ) **ฉาย**^๒(ผู้ขาย) **ฉาณ**^๗(ช่าง)

ฉณณ^{๑๐}(ชัว) **ฉณณ**^{๒๒}(เชื้อ) **ฉณณ**^{๒๔}(ช่วย)

ด้านที่ ๒ **ฉิ**^๒(ชม) **ฉาณ**^{๑๐}(ชามแม่)

ด้านที่ ๓ **ฉาณ**^{๑๒}(ช่าง) **ฉณ**^{๑๖}(ไซ) **ฉณณ**^{๒๒}(เชลียง)

ด้านที่ ๔ **ฉาณ**^{๒๖}(เมืองชวา) **ฉณณ**^{๒๗}(ชอบด้วย)

ฉ(ช)

ด้านที่ ๑ **ฉาย**^๕(ช่าย) **ฉ**^{๒๖}(ด้วยช่อ) **ฉณณ**^{๒๗}(ช่อน)

ด้านที่ ๒ **ฉณณ**^{๑๐}(ทิ้งสิ้น)

ณ(ญ)

ด้านที่ ๑ **ณณ**^๒(ผู้หญิง) **ณณ**^๓(ยัง) **ณณณ**^๖(ญญา)

ด้านที่ ๒ **ณณ**^๑(ไฉน) **ณณ**^{๑๖}(สอง?) **ณณ**^{๑๖}(สูณณณ)

ณณณ^{๒๑}(ยอม)

ด้านที่ ๓ **บ่ง** (บ่ง, บ่งมลี ?)

๖ (ฎ)

ด้านที่ ๑ **บ่ง** (ตั้ง)

ด้านที่ ๒ **บ่ง** (ตั้ง)

๖ (ฎ)

ด้านที่ ๑ **บ่ง** (แต่) **บ่ง** (ต่อ)

ด้านที่ ๓ **บ่ง** (แต่) **บ่ง** (ตั้ง)

๖ (ฎ)

ด้านที่ ๒ **บ่ง** (อัญญา)

๖ (ฎ)

ด้านที่ ๑ **บ่ง** (หนึ่ง)

ด้านที่ ๒ **บ่ง** (หมอน)

๖ (ฎ)

ด้านที่ ๑ **บ่ง** (เดียว) **บ่ง** (ได้) **บ่ง** (ด้วย)

บ่ง (อันใด) **บ่ง** (ดี) **บ่ง** (สวน)

บ่ง (เดียด)

ด้านที่ ๒ **๐ บ่ง** (เดือน) **บ่ง** (ดอกไม้) **บ่ง** (คม=ดี)

ด้านที่ ๓ **๐ บ่ง** (เดือนดับ=ข้างแรม)

๐ บ่ง (เดือนออก=ข้างขึ้น)

	บ้๑ย๑๒๑(เที่ยว)	บ๑ย๑๒๒(เทียน)	บ๑ล๑๓๔(ทะเล)
ด้านที่ ๓	๑๒๑๑๑๑๑(เทพดา)	บ้๑ย๑๑๑(เที่ยง)	
ด้านที่ ๔	๑๒๑(ไทย)	บ้๑๑๑๑๑(ท้าว)	๑๑๑๑๑(แท้)
	๑๒๑๑๑(ที่)		

ซ (ซ)

ด้านที่ ๓	๑๑๑๑๑๑๑(สุทธธรรม)
ด้านที่ ๔	๑๑๑๑๑๑(พระธาตุ)

ฬ (ฬ)

ด้านที่ ๑	๑๑๑๑๑(นาง)	๑๑๑๑๑๑(น้อง)	๑๑๑๑๑๑๑(เนื้อ)
	๑๑๑๑๑(นี้)	๑๑๑๑๑(ใน)	๑๑๑๑๑(น้ำ)
	๑๑๑๑๑(นา)		

ด้านที่ ๒ ๑๑๑๑๑(หมอนนอน) ๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑(นิสสัยมุตติ)
 (คำว่า ๑๑๑๑๑ ใช้สระ ใ-ย ไม่พบในคำอื่น และในศิลาจารึกตัวจริงก็
 สีกหรือมากมองไม่เห็น แต่หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร ให้คำนี้)

ด้านที่ ๓	๑๑๑๑๑(ตีนนอน)	๑๑๑๑๑๑(นั้น)	๑๑๑๑๑(นบ)
ด้านที่ ๔	๑๑๑๑๑๑๑(นั้น)		

บ (บ)

ด้านที่ ๑	๑๑๑๑๑๑๑๑๑(บานเมือง)๑๑๑๑(บ)	
	๑๑๑๑๑๑๑(เบกพล)	๑๑๑๑๑๑(บมเรือ) ๑๑

๑๑๑๑(บ้าน)

ด้านที่ ๒	๑๑๑๑๑๑๑(พนมเบ็ย)	๑๑๑๑๑๑๑๑(บริพาร)
-----------	------------------	------------------

๑๑๑๑๑๑๑๑(เบ็ย)

ด้านที่ ๔ **สข**^๕(บูชา)
๑บข^๕(เมือง)

๑บข^๕(เมือง) **๑บข**^๕(บูชา)
๑บข^๕(เมือง)

ป(ป)

ด้านที่ ๑ **สป**^๔(ไป)
ป^๓(ป่า)
สพ^๓(ประตู)
ด้านที่ ๒ **สป**^๖(ปี)
ปราชญ^๓(ปราชญ์)
ด้านที่ ๓ **ปส**^๓(ปสาน)
สป^๓(ปลูก)
ด้านที่ ๔ **ปบ**^๖(ปราบ)

ปส^๒(ปลา) **ปอ**^๕(ป่า)
ป^๓(เป็น) **ป**^๓(ปาก)
ป^๓(ไฟหน้าปาก)
สป^๖(ปุ๋ย) **สป**^๓(ประตู)
ปด^๓(ไตรปิฎก)
ปบ^๒(ปราสาท ?) **เขียนตก “ส”**
ป^๓(แปล)
สป^๖(ปลูก ?)

ผ(ผ)

ด้านที่ ๑ **ผ**^๒(ผู้)
ผผ^๕(ผิดแผก)
ด้านที่ ๒ **ผ**^๒(เผาเทียน)
ด้านที่ ๓ **ผ**^๓(ผี)

ผผ^๒(เผื่อ) **ผ**^๕(ผี)
ผ^๓(ผี) **๑ ผผ**^๓(ข้างเผือก)

ฝ(ฝ)

ด้านที่ ๑ **ฝ**^๖(ไฟฟ้า)
ด้านที่ ๒ **ฝ**^๒(ฝูง)
ด้านที่ ๓ **ฝ**^๒(ฝ่งน้ำ)
ด้านที่ ๔ **ฝ**^๖(ฝง)

พ(พ)

ด้านที่ ๓ **ขัณณ**^๒ (ฟัน, ถาก)

ด้านที่ ๔ **ขัณ**^๓ (ใต้หลังฟ้า)

ณ (ภ)

ด้านที่ ๓ **ณณณ**^๓ (ตรีศกงส์ ?)

ฬ (ม)

ด้านที่ ๑ **ณ**^๑ (แม่) **ณณณ**^๓ (เมื่อ) **ณ**^๔ (มา)

ณณณ^๔ (เมือง) **ณณณณณ**^๕ (มาตเมือง) ณ

ณ^{๒๐} (ม้า) **ณณณ**^{๒๓} (มัน) **ณณณ**^{๒๓} (เมีย)

ณณ^{๒๖} (มัก) **ณ**^{๒๙} (มี)

ด้านที่ ๒ **ณณณ**^๑ (เมื่อถาม) **ณณ**^๔ (มะม่วง) **ณณณ**^๗ (เมื่อเลี้ยง)

ณณณณ^๔ (เมื่อกรานกฐิน) **ณณณณณ**^๗ (มหา

เถร)

ณณ^{๓๐} (มน=กลม)

ด้านที่ ๓ **ณณ**^{๑๐} (ปีมะโรง)

ณณณณณ^{๒๖-๒๗} (มนังคศิลาบาตร)

ด้านที่ ๔ **ณณณณณ**^๒ (มากาวลาว) **ณณณ**^๓ (มะแม)

ณณณ^๔ (เมื่อ) **ณ**^{๑๖} (มี)

ณณณณณ^๔ (เมืองไทย ?)

ณณณณณ^{๒๔} (เมืองแพร์ ?)

ณณณณณ^{๒๕} (เมืองม่าน=พม่า)

ณณณณณ^{๒๕} (เมืองพลั่ว)

ย (ย)

ด้านที่ ๑ **อยย**^{๒๓}(เยี่ย)

ร (ร)

ด้าน ๑ **รบ**^๔(รบ) **อรธน**^{๒๒}(เรื่อน) **ร**^{๓๔}(ปไร)

ด้าน ๒ **รยณ**^๑(เรี่ยก) **รยบ**^๗(รอบ) **รย**^๕(รื่อย)

รยข^๗(เรี่ยง) **ราว**^{๒๖}(ราม=ฮาม=ขนาดกลาง)

รยณ^{๒๕}(เรี่ยน) **ร**^{๓๔}(ไร่นา)

ด้าน ๓ **รชวธ**^{๒๐}(ฐจากรี)

รธน^{๒๕}(รัตนธาร)

ด้าน ๔ **ร**^{๓๓}(รู้) **รช**^๖(ด้วยแรง)

ราช^{๒๑}(ราชบุรี)

ล (ล)

ด้านที่ ๑ **ลณ**^๓(เล็ก) **ล**^{๑๙}(ลูท่าง = สะดวกสบาย)

ลณ^{๒๒}(ลูก) **ล**^{๒๒}(แล้) **ล**^{๒๒}(ลุ่ม)

ลช^{๒๖}(แล้ง) **ลณ**^{๒๖}(ลัก) **ลณ**^{๓๔}(ลั่น)

ด้านที่ ๒ **ลย**^๓(หมากกลาง) **ลช**^๗(แล้ง) **ล**^{๑๔}(แล้ว)

ล^๖(ลั่น) **ล**^{๑๙}(ลาน) **ลณ**^{๑๙}(เสียงเลื่อน)

ล^{๑๐}(ลูก=มาจาก)

ด้านที่ ๓ **ล**^{๒๑}(แล้ว) **ลย**^{๒๐}(ละยาง)

ด้านที่ ๔ **ลาว**^๒(ลาว) **ลย**^๗(ลุ่ม)

ลยล^{๑๐}(ลายสีไทย)

ลยล^{๒๖}(เลี้ยง)

อ (ว)

ด้านที่ ๑ **อ**ย^{๑๔}(วัง) **อ**ณ^{๑๖}(เวน) **อ**อ^{๒๐}(ัว)
อ^{๒๔}(ไ้)

ด้านที่ ๒ **อ**^๑(วา) **อ**ย^{๑๗}(เวียง)

ด้านที่ ๓ **อ**ณ^{๑๓}(วัน)

ด้านที่ ๔ **อ**ย^{๑๗}(เวียงผา) **อ**^{๑๑}(ไ้) **อ**ย^{๑๓}(เวียงคำ)
อย^{๑๓}(เวียงจันทน์)

อ (ศ)

ด้าน ๑ **อ**^{๒๘}(สู)

ด้าน ๒ **อ**^{๑๘}(สี่)

ด้าน ๓ **อ**ร^{๑๑}**อ**ย^{๑๓}**อ**ณ^{๑๓}**อ**ส^{๑๑}(ศรีสังขนาลัย)

อร^{๑๑}**อ**ณ^{๑๓}**อ**ย^{๑๓}**อ**ว^{๒๓}(ศรีรัตนธาตุ)

ด้าน ๔ **อ**^{๑๑}(ใส่) **อ**ร^{๑๑}**อ**ย^{๑๓}**อ**ร^{๑๑}**อ**ย^{๑๓}**อ**ว^{๒๓}(ศรีธรรมราช)

อ (ษ)

ด้านที่ ๑ **อ**ร^{๑๑}**อ**ย^{๑๓}**อ**ณ^{๑๓}**อ**ส^{๑๑}(สุโขทัย) ณ

ด้านที่ ๓ **อ**ร^{๑๑}**อ**ย^{๑๓}**อ**ณ^{๑๓}**อ**ส^{๑๑}(ศาลา)

อร^{๑๑}**อ**ย^{๑๓}**อ**ณ^{๑๓}**อ**ส^{๑๑}**อ**ว^{๒๓}(ศาลาพระมาส)

ด้านที่ ๔ **อ**ร^{๑๑}**อ**ย^{๑๓}**อ**ณ^{๑๓}**อ**ส^{๑๑}**อ**ว^{๒๓}(ศรีอินทราทิตย์)

อร^{๑๑}**อ**ย^{๑๓}**อ**ณ^{๑๓}**อ**ส^{๑๑}**อ**ว^{๒๓}(ศรีสังขนาลัยสุโขทัย)

อ (ส)

ด้านที่ ๑ **อ**ร^{๑๑}**อ**ย^{๑๓}**อ**ณ^{๑๓}**อ**ส^{๑๑}**อ**ว^{๒๓}(ศรีอินทราทิตย์) **อ**ย^{๑๓}**อ**ย^{๑๓}(สี่อง)

อย^{๑๓}**อ**ย^{๑๓}(สาม) **อ**ย^{๑๓}**อ**ย^{๑๓}(สอง) **อ**ย^{๑๓}**อ**ย^{๑๓}(สิบ)

	ສີ ^{๑๒} (ส้ม)	๑๑๕๓ ^{๒๓} (เสื่อ)	๑๑๕๔ ^{๒๔} (สิ้น)
	ສວນ ^{๒๕} (สวน)	๑๑๕๕ ^{๒๕} (แสก ว่าง)	
	๑๑๕๖ ^{๒๖} (สิ้น)		
ด้านที่ ๒	๑๑๕๗ ^{๒๗} (สุโขทัย)	ສ້າງ ^๒ (สร้าง)	๑๑๕๘ ^{๒๘} (สี่)
	ສົບ ^๒ (ใบ)	๑๑๕๙ ^{๒๙} (สี่)	ສຽງ ^๒ (ศรัทธา)
	๑๑๖๐ ^{๓๐} (สุคนธ์ุตติ)	ສຍວ ^{๑๔} (เสียง)	ສຍດ ^{๑๐} (เสียด)
	๑๑๖๑ ^{๓๑} (สุโขทัย)	ສຍພຣາຊ ^{๒๑} (สังฆราช)	
	๑๑๖๒ ^{๓๒} (ศรีธรรมราช)	๑๑๖๓ ^{๓๓} (สูง)	
ด้านที่ ๓	๑๑๖๔ ^{๓๔} (ศรีคกงส์ ?) ฌ	ສດ ^{๑๐} (ศก)	
	๑๑๖๕ ^{๓๕} (สุคธรรม = สวดธรรม)		
	ສຕາບດ ^{๒๒} (สถาบถ)	ສິບພາຍ ^{๒๔} (สมพาย ?)	
ด้านที่ ๔	ສ່ວນສະໜັດ ^{๑๓} (ตั้งสอน)	ສ່ວນ ^{๑๖} (เสมอ)	
	ສຽງສວຍ ^{๑๔} (สระหลวง)		
			30
ด้านที่ ๔	ສຍວດຕວ ^{๑๔} (สองแคว)		
	ສພຣຸຣຸຣຸຣ ສຽງ ^{๒๐} (สุพรรณภูมิ)	ສພຣຸຣຸຣ ^{๒๒} (สมุทร)	

ບ(ห)

ด้านที่ ๑	ບັງ ^๒ (ห้า)	ສັງຄ໌ ^๑ (ใหญ่) ฌ	ບວ ວ ^๕ (หัวซ้าย)
	ບ້ານ ^๖ (หน้า)	๑๑๖๖ ^๖ (หนี)	ບຸກຄ ^{๑๒} (หมาก)
	ບວນ ^{๑๒} (หวาน)	ບຸກຍ ^{๑๔} (หนัง)	ບຸກຍ ^{๒๒} (หาย)
	ບຸກຍ ^{๒๗} (เห็น) ๑๑๖๗ ^{๒๗} (หา)		
	๑๑๖๘ ^{๒๘} (ช่วยเหลือ?)	ສັງ ^{๑๐} (ให้)	
	๑๑๖๙ ^{๒๙} (เห็น)		
ด้านที่ ๒	๑๑๗๐ ^{๓๐} (แห่ง)	ບຸກຍ ^๑ (หลาย)	ບຸກຍ ^{๑๕} (หมอน)
	๑๑๗๑ ^{๓๑} (เล่น)	ບວ ວ ^{๒๐} (หัวเราะ)	ບຸກຍ ^{๒๑} (หลวง)

บ๑๑๑๑๑๑ (หลวง)

ด้านที่ ๓ **บ๑๑๑๑๑๑** (ไหว้) **บ๑๑๑๑๑๑** (หาย) **๑๑๑๑๑๑๑๑** (เหนือ)

บ๑๑๑๑๑๑๑๑ (ระหว่าง) **๑๑๑๑๑๑๑๑** (หิน) **๑๑๑๑๑๑๑๑** (นี้)

ด้านที่ ๔ **บ๑๑๑๑๑๑๑๑** (หล้า) **๑๑๑๑๑๑๑๑** (ให้) **๑๑๑๑๑๑๑๑** (หก)

๑๑๑๑๑๑๑๑ (หา) **๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑** (ด้วยหาญ)

๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑ (หงสาวดี)

๑๑ (๑)

ด้านที่ ๑ **๑๑๑๑ ๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑** (ศรีอินทราทิตย์) **๑๑๑๑๑๑๑๑** (อ้าย)

๑๑๑๑๑๑๑๑ (เอา) **๑๑๑๑๑๑๑๑** (อัน)

๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑ (อร่อย) **๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑** (เหี้ย)

ด้านที่ ๒ **๑๑๑๑๑๑๑๑๑** (อวย) **๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑** (เมืองออก)

ด้านที่ ๒ **๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑** (อรัญญิก) **๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑** (อัญจารศ)

๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑ (อรัญญิก)

๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑ (อรัญญิก) **๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑** (ยื่น)

ด้านที่ ๓ **๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑** (พระอนนะ) **๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑** (อยู่)

๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑ (อันนั้น) **๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑** (ผีในเข้าน ?)

๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑ (ออก) **๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑** (อุบาท)

ด้านที่ ๔ **๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑** (ชาวอู) **๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑** (เมืองออก)

๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑ (อาจารย์)

ปราศ “ตก,บก,พร่อง” ไชรี ไปมี นามแม่
 “เสริม,นะ,ติ,ชม” ทวี คำล้ำ
 คุณธรรมแห่งความดี ผู้มรดก- ชนเอเชีย
 ประสิทธิผลคุณคำ สร้างเสริมเผ่าไทย

กราบขอบคุณ

สถานที่ติดต่อ

ที่บ้าน

อ. ศรีสันนาลัย

จ. สุโขทัย 64190

โทร. มือถือ 084 4900189; 093 032 5717